

PAPER DETAILS

TITLE: Bible reflections on Venedict Yerofeyev's work from Moscow to Petushki

AUTHORS: Orcun Alpay

PAGES: 1169-1177

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/356186>

Venedikt Yerofeyev'in "Moskova-Petuşki" adlı eserindeki İncil yansımaları

Bible reflections on Venedikt Yerofeyev's work from Moscow to Petushki

Orçun Alpay¹

Received Date: 22 / 10 / 2015

Accepted Date: 24/ 12 / 2015

Öz

Venedikt Vasilyeviç Yerofeyev (1938-1990) Rus postmodern edebiyatın önde gelen yazarlarından biridir. Okuma ve yazmaya henüz beş yaşında başlayan ve yaşamı boyunca tarihten siyasete, müzikten resme, felsefeden dine uzanan pek çok alanla ilgili bilgiler edinen yazar için İncil, kendi ifadesiyle "onsuz yaşayamam" dediği tek kitaptır. İncili ezbere bilen Yerofeyev, bununla gurur duyduğunu her fırsatta dile getirir. Yaşamında bu denli özel bir yere sahip olan İncil'in izleri yazarın eserlerine de yansımıştır. Yazarın hem günlüklerinde hem de eserlerinde İncil'den yapılan alıntılara rastlanmaktadır. 1969 yılı sonunda kaleme alınan ve yazara gerçek anlamda ün kazandıran "Moskova-Petuşki" adlı eseri bunun en çarpıcı örneğini oluşturmaktadır. Yazarın kendisiyle aynı ismi taşıyan Veniçka adlı otobiyografik kahramanın alkol eşliğinde gerçekleştirdiği fiziksel ve ruhsal bir yolculuğun öyküsünü konu alan eser aynı zamanda İncil'de geçen ifadeleri kimi zaman orijinal dilinde bire bir şekliyle, kimi zamansa gönderme, metafor ve dolaylama yoluyla farklılaştırılarak yansıtmasıyla bazı edebiyat çevrelerinde "Alkolik Rus İncili" olarak adlandırılmıştır. "Moskova-Petuşki"de yer alan İncil'e özgü ifadeler Veniçka'nın pek çok duygu ve durumu aktarması için kullanılmasıyla hâlihazırda çarpıcı ve üstü kapalı bir ifade biçimi inşa etmeyi amaçlayan postmodern anlatının etkili bir unsuru olarak eserin bütününde yansır. Yazar, İncil'in kutsallığını kullanarak kendisini ve kahramanını mitleştirmeye çalışır. Bu bağlamda, çalışmada eserin önemli bir katmanını oluşturan İncil'den alınan ifadelerin tespiti ve anlatım içinde edindikleri konumun ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Anahtar sözcükler: İncil, Moskova-Petuşki, Parodia sacra, Postmodernizm

Abstract

Venedikt Vasilyevich Yerofeyev is one of the leading writers of Russian postmodern literature. Having learnt how to write and read when he's just five years old, he's obtained various information from history to politics, music to art, philosophy to religion, and for him Bible is the book which he can not live without. Yerofeyev who knows the Bible by heart has always been proud of it. The Bible which has an important place in his life also reflected to his works. One can face with quotes from the Bible both in his diaries and works. From Moscow to Petushki which was written by the end of 1969 and brought the real fame to the writer is the strikest example of this. The work which is about a physical and spiritual journey in company with alcohol of the autobiographic hero who carries the same name Venichka with the writer is named as "Alcoholic Russian Bible" because of using statements referring to the Bible sometimes in it's original language literary and sometimes by the way of allusion, metaphor and periphrase. Being used for Venichka to express plenty of feelings and things, Biblical phrases reflect to the whole work as an effective factor of postmodern narrative which aims at constructing an impressive and allusive narration. Making use of Bible's holiness writer tries to mythicise himself and his hero. In this context, finding out the quotes from the Bible which forms an important stratum of the work and their position in the narration are aimed to be revealed in the study.

Keywords: Bible; From Moscow to Petushki; Parodia Sacra; Postmodernism

¹Research Assistant, Gazi University, Faculty of Arts, Russian Language and Literature, ANKARA/TURKEY, alpay_orcun@hotmail.com

Venedikt Yerofeyev'in "Moskova-Petuški" Adlı Eserindeki İncil Yansımaları

Venedikt Vasilyeviç Yerofeyev 24 Ekim 1938'te Murmansk'ta dünyaya gelir. Beş çocuklu bir ailenin en küçüğü olan Yerofeyev, henüz beş yaşındayken okuma yazmayı öğrenir. Onun öğrenme merakını fark eden annesi Anna Andreyevna özellikle tarih ve siyaset alanlarında onu bilgilendirir. Yerofeyev, çocukluğunda Nikolay Vasilyeviç Gogol'ün edebi sanatından çok etkilenir. 1943 yılında Gogol'ün etkisiyle, onun ünlü eseri "Bir Delinin Hatıra Defteri" ile aynı adı taşıyan bir günlük kaleme alır. Notlardan oluşan ve Yerofeyev'in ilk yazarlık denemesi olan bu derleme 1957 yılında "Bir Psikopatın Notları" adıyla tamamlanarak 1995 yılında yayımlanır.

1945 yılında babası Vasili Vasilyeviç'in Sovyet karşıtı propaganda yapmak suçlamasıyla tutuklanmasının ardından yaşanan maddi sıkıntılar sonucunda Yerofeyev yetiştirme yurduna verilir. 1953 yılına kadar yetiştirme yurdunda kalan Yerofeyev, daha sonra ailesinin yanına döner ve devlet okuluna yerleştirilir. Burada başarılı bir öğrencilik dönemi geçiren Yerofeyev, liseden altın madalya ile mezun olur. Üniversite eğitimi için lise öğretmeninin tavsiyesi üzerine Moskova Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesine kayıt yaptırır. Yerofeyev'e üniversitedeki askerî derslere katılmaması üzerine öğretmeni "Bir erkeğin en önemli hazinesinin cephanesi olduğunu" söyleyerek ona neden derslere katılmadığını sorar. Venedikt ise öğretmenin söylediği bu sözün kendisine değil, ünlü Nazi pilotu Hermann Goring'e (1893-1946) ait olduğunu söyleyince öğretmeni çok sinirlenir. Bu olayın ardından askeri derslere katılmadığı ve uygunsuz davranışlarda bulunduğu gerekçesiyle yalnızca üç sömestr okuyabildiği üniversiteden atılır. Kişinin kendini geliştirmesinin bir eğitim kurumu çatısı altında öğrenebileceklerinden her zaman daha değerli olduğunu savunan yazar sırf öğrencilik statüsünü korumak için ileriki dönemlerde önce Orehovo-Zuevo Pedagoji Enstitüsüne, daha sonra da Vladimir Pedagoji Enstitüsü'ne kayıt yaptırır. Vladimir Pedagoji Üniversitesinde okurken yurttaki odasında İncil bulundurması ve misyonerlik yaptığı gerekçesiyle okuldan atılır. Eğitim hayatında yaşadığı sorunlar üzerine sona eren Yerofeyev, kablo montajcılığı, hamallık, duvar işçiliği, laborantlık vs. gibi pek çok farklı işte çalışır ve bir yandan da yazarlık çalışmalarına devam eder. 1960 yılında başlayıp 1962 yılında tamamladığı, İncil'den izler taşıyan Kitab-ı Mukaddes" adlı eseri Moskova çevrelerince "Rus Varoluşçuluk İncili'nin saçma bir denemesi" ya da "Nietzsche'nin tersten okunması" şeklinde değerlendirilir (Yerofeyev, 2004, s. 14).

1966 yılında ilk eşi Valentina Zimakova ile evlenen Yerofeyev'in aynı yıl Venedikt adında bir oğlu dünyaya gelir. Bu dönemde oğlu ve eşi Petuşki'de bulunduğu için iş hayatını Moskova-Petuški arasında sık sık yolculuk yapar. 1968 yılında kablo montajcılığı işine geri döner. İşe geç kaldığı bir gün iş arkadaşlarının geçirdikleri bir kaza sonucunda neredeyse hepsinin hayatını kaybettiğini öğrenen Yerofeyev, bu olaydan fazlasıyla etkilenir. Bunun üzerine 1969 yılı baharında kablo montajı işinde birlikte çalıştığı yakın arkadaşı Vadim Tihonov'a ithaf ettiği "Moskova-Petuški" eserini yazmaya başlar. Yazarın edebi sanatını ve ününü doruğa ulaştıran Rus postmodern edebiyatın mihenk taşlarından biri olarak değerlendirilen "Moskova-Petuški" adlı eseri 1970 yılının Mart ayında tamamlanır. Yerofeyev'in kendi ifadesiyle eserin özel bir yazılış amacı yoktur, sadece 7-8 arkadaşını on sayfa güldürüp, seksen sayfa hüznendirip düşündürmek için" yazılmış bir eserdir. Poema türündeki eser ilk olarak 1973 yılında Kudüs'te "Ami" adlı dergide, daha sonra 1977 yılında Paris'te orijinal dilinde yayımlanır. Rusya'da ise ilk kez perestroyka döneminde, 1988 yılında "Trezvosti Kultura" adlı derginin 12.sayısında okuyucuyla buluşur. Eser, Rusya'daki ilk baskısının ardından büyük bir başarı elde eder ve 90'lı yılların başından itibaren Amerika, Almanya, Japonya gibi pek çok farklı ülkede otuzdan fazla dile çevrilir.

Yazar, "Moskova-Petuşki"nin büyük başarı toplamasının ardından 1972 yılında ünlü Sovyet besteci Dmitri Şostakoviç'e ithaf ettiği bir roman yazmaya başlar. Ancak el yazmalarının kaybolmasından dolayı eser tamamlanamaz. Ertesi yıl, görüşlerini beğendiği ünlü Rus düşünür ve eleştirmen Vasili Vasilyeviç Rozanov (1856-1919) hakkında "Tuhaf Birinin Gözlerinden Vasili Rozanov" adlı bir makale yazar ve bu makale "Veçe" adlı derginin 8. sayısında yayımlanır.

Yerofeyev, 1975 yılında eşinden boşandıktan sadece altı gün sonra Galina Nosova ile evlenir. Ancak bu evlilik, o yıla kadar oturum belgesi ve daimi bir adresi olmayan yazarın bu şartlara kavuşmak için yaptığı sahte bir evliliğdir. 1979 yılı sonunda günlük yaşamında fazla miktarda alkol tüketen Yerofeyev "Delirium Tremens¹ teşhisiyle Kaşçenko Kliniğine yatırılır. Bir süre burada tedavi gören yazar, 1982 yılında "Saşa Çyorniy ve Diğerleri" adlı makalesiyle yazın hayatına geri döner. 1985 yılında "Moskova-Petuşki" den sonra en çok ses getiren "Valpurgis Gecesi veya Komutanın Adımları" adlı beş perdelik trajedi oyununu tamamlar. Yazar, söz konusu oyunu Kaşçenko Psikiyatri Kliniği'nde bulunduğu dönemde buradaki hasta kadın ve erkekler için düzenlenen akşam danslarından etkilenerek kaleme aldığını dile getirir (Jivaya Arktika, 2005, s. 89). Eserin ilk baskısı aynı yıl Paris'te "Kontinent" adlı dergide daha sonra ise Novi Sad şehrinde yayımlanır. Yerofeyev'in yükselen başarısının yanında sağlık sorunları da giderek artar. Gırtlak kanserine yakalanan yazar iki kez ameliyat olur. Sorbonne'da bir onkoloji hastanesinin yazarın tüm sağlık masraflarını üstleneceğini belirtmesine karşın Sovyet iktidarı ve eşi Rusya'ya geri dönmeyeceğini düşündüklerinden gitmesine müsaade etmez. Yerofeyev, bu durumu günlüğüne şu sözlerle not eder: "*Öleceğim, ama bu hayvanları hiçbir zaman anlamayacağım*" (Yerofeyev, 2004, s. 554). Sovyet karşıtlığıyla bilinen Yerofeyev, ünlü Rus satir yazarı Arkadi Averçenko'nun Lenin ile ilgili öykülerinin derlemesi olan "Küçük Leninyana" adlı öyküsünden esinlenerek "Benim Küçük Leniyanacığım" (1988) adlı bir düz yazı kaleme alır. Edebi yaşamına çok sayıda eser sığdıramasa da Moskova-Petuşki adlı eseriyle hafızalara kazınan Yerofeyev 11 Mayıs 1990 Moskova'da yaşamını yitirir.

Gerçek yaşamında Moskova-Petuşki arasında sayısız kez yolculuk yapan Yerofeyev, eserin otobiyografik kahramanı Veniçka'yı da aynı istikamete; gerçek yaşamında sevdiği kadına ve oğluna kavuşmak amacıyla yönelerek alkol, yol vs. gibi postmodern öğeler eşliğinde Rusya'nın toplumsal gerçeklerini ve komünist dönemin siyasi atmosferini yansıtan ruhani bir yolculuğa çıkarır. Eser, aralarında dünyaca ünlü edebiyatçıların, yazarların, müzisyenlerin, filozofların bulunduğu yüzden fazla isme göndermede bulunur. Bu göndermeler ve içinde barındırdığı çok sayıda alıntılar sayesinde eser okuyucuya zengin bir metin sunmaktadır. Metnin alkol ile ilgili İncil'e dayanan, onu çağrıştıran ve onunla yoğun bir şekilde etkileşim içinde olan derin bir yapı bulunur. Bu bağlamda eserde, İncil'den yansımalar görmek mümkündür. Eserin İncil ile olan ilişkisini irdeleyen ilk ciddi çalışmalardan biri Boris Gasparov ve İrina Paperno tarafından yazılan "Kalk ve yürü" adlı makaledir (Bavin, 1995, s. 8). Yerofeyev, İsa'nın sözlerini tekrar ederek kendisini O'nunla benzeştirmesiyle otobiyografik eserinin adeta tanrısı olur. Nitekim yazarın ikinci eşi Galina Yerofeyeva da onun her zaman dini duygulara sahip biri olduğunu vurgulayarak şu ilginç sözleri paylaşır: "*Belki de böyle söylememek gerek ama ben, onun İsa'yı yansıttığını düşünüyorum*" (Yerofeyev, 2008, s. 606).

Yerofeyev'in İncil ile oldukça özel ve sıra dışı bir bağı vardır. Aslen Yahudi kökenli bir Rus vatandaşı olmasına rağmen ne Museviliği, ne de Ortodoksluğu benimser. Ölümünden üç yıl önce

¹ Devamlı ve çok miktarda alkol kullananlarda görsel ve işitsel halisülasyonlarla kendini gösteren psişik bir hastalık.

vaftiz olarak Katolikliği seçer. Yaşamı boyunca dini gerekliliklere göre yaşamamasına karşın İncil'i hem özel yaşamında hem de eserlerinde bir kılavuz olarak belirler. Yazarla yapılan bir röportajda "Sizin için İncil ne ifade ediyor?" sorusuna "*Olmadan yaşayamayacağım bir şey. Onu iyi bilmeyen insanlara acıyorum. Ben İncil'i ezbere biliyorum. Bununla gurur duyabilirim. Ben İncil'den insan ruhunun alabileceği her şeyi çekip çıkardım ve buna üzülüyorum. İncil'i bilmeyen insanı oldukça eksik ve şansız olarak addediyorum*" (Yerofeyev, 2008, s. 512) şeklinde yanıt verir.

Yazarın yaşamında bu denli önemli bir yere sahip olan İncil, Moskova-Petuşki eserinin de çekirdeğini oluşturur. Araştırmacı Georgi Prohorov'un tespitine göre eserde din ile ilgili olan 426 sözcük bulunmaktadır (Prohorov, 2001, s. 8). Eserin ilk bölümünde Veniçka, henüz tren yolculuğuna başlamadan önce yönünü belirlemek için sağa mı yoksa sola gideceğini düşünürken, hangi tarafa yönelirse yönelsin yine de Kursk Gar'ına çıkacağını söyleyerek sağ tarafa doğru gitmeyi tercih eder. Başka bir deyişle bilge Veniçka, İncil'de "*Bilgenin kalbi sağ tarafa, aptalın kalbi ise sol tarafa eğilimlidir*" ifadesinde gösterilen yönü seçer (Vlasov, 2000, s. 143).

Bunlar arasından en dikkat çekici olanı İncil'den alıntılanarak esere birebir yansıtılan ve *kalk ve yürü* anlamına gelen Aramice¹ kökenli "*Talifa kumi*" (Bibliya, 2011, s. 842) sözüdür. İncil'de bu söz olay şu olay eşliğinde geçmektedir: Sinagog yöneticisinin öldü sanılan kızının yanına gelen İsa peygamber, kızın uyuduğunu söyler ve ona *talifa kumi* diye seslendikten sonra kız uyanır (Bibliya, 2011, s.842). Eserde ise bu söz leitmotif olarak Veniçka'nın kendini kendisini eyleme geçirmesi, başka bir deyişle diriltmesi anlamında "*Kalk ve bir fahişe gibi içmeye git. (...) Kalk ve git (...), Sana kalk ve git diyorum (...) Kalk, paltonu silk, pantolonunu temizle, silkelen ve git. (...) Kalk ve sona hazırlan*" (Yerofeyev, 2009, s. 41) şeklinde kullanılmasıyla kutsal anlamından sıyrılarak parodileştirilir. Eserde, İncil'den birebir yansıtılan başka örnekler de bulunmaktadır. Matta İncil'inde geçen *Gökyüzündeki kuşlara bakın. Ne bir şey eker, ne biçer, ne de ambarlarda yiyecek biriktirirler...*" (Bibliya, 2011, s. 818). ifadesi eserde Veniçka'nın arkadaşlarının tüm içkiyi hiç arttırmadan bitirmelerini gönderme yapılarak (...) *ambarlarda yiyecek biriktirmeyen gökteki kuşlar* benzetmesiyle anlatılır (Vlasov, 2000, s. 221). Aynı zamanda İncil'de İsa'nın çocukluğunu adlandırmada kullanılan *mladenets* sözcüğü (Bibliya, 2011, s. 814) eserde Veniçka'nın oğlunu nitelemek için de kullanılır. Bununla beraber İncil'de geçen "*Yakınlarınızı kendiniz gibi sevin*" (Bibliya, 2011, s. 864) buyruğundan hareketle oluşturulan "*Babasını kendi gibi seven çocuk*" (Yerofeyev, 2009, s. 40) ifadesi Veniçka'nın çocuğunu tanımlamak için kullanılır.

Veniçka'nın Tanrı'ya yürekten seslenişinin altında İncil'den yansıyan diğer örneklerde görüldüğü üzere parodik bir anlatı yatar. Tanrı'dan kendisiyle sofrasını paylaşmasını isteyen Veniçka, Hezekiel peygamberin kitabında yer alan "Tanrı'nın sofrası" (Levin, 1996, s. 36) ifadesine göndermede bulunarak ona adeta peygamberin ağzından, en içten şekilde seslenir. Ancak ikinci alıntıda görüldüğü üzere Tanrı ile "sen" hitabına geçebilmiş (Jivolupova, 2008, s. 283) Veniçka'nın O'nunla absürt diyaloglar kurması *parodia sacra* yaratır.

"Benimle sofranı paylaş, Tanrım. (...) Çantamdan sahip olduğum her şeyi çıkardım ve hepsini yokladım, Buterbrod'dan pembe sert şaraba kadar... Yokladım ve büsbütün bitap düştüm birden ve betim benzim attı. Tanrım, neye sahip olduğumu görüyor musun? Ama buna ihtiyacım var mı sahi? Ruhumun arzuladığı şey bu mu? İşte, insanların bana ruhumun arzuladığına karşılık verdikleri şey! Eğer bana bunu verselerdi buna ihtiyaç duyar mıydım? Bak Tanrım, bak işte: bir ruble 37 kopeylik pembe sert şarap" (Yerofeyev, 2009, ss. 15-16).

¹ Sami dillerinin batı lehçelerini içine alan ve milattan önceki dönemlerde kullanılmış ölü bir dil.

Alpay, O. (2015). Bible reflections on Venedict Yerofeyev's work from Moscow to Petushki. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (4), 1169-1177.

Ve mavi şimşekler içindeki Tanrı bana cevap verdi:

-Kutsal Teresa'ya stigmatalar neden gereklidir? Ona da gerekli değildi ki, ama o, onları arzuladı.

-İşte, ben de bunu diyorum! dedim heyecanla. E ben de, ben de bunu arzuluyorum yoksa hiç gerekli değil bana. (Yerofeyev, 2009, s. 15)

Venička, ölümünden kaçışı sırasında bir kez daha Tanrı'ya seslenir. Onun bu çağrısı, çarmıha gerilmiş İsa'nın Tanrı'ya yakarışının birebir aynısıdır: *"Saat 10'a doğru, İsa yüksek sesle: "Eli, Eli, lema şevaktani?" yani, Tanrım, Tanrım, beni neden bıraktın? diye bağırdı (Bibliya, 2011, s. 837). Venička'nın son sözleri ise şöyledir: "Bu artık talifa kumi değil. Her şeyi hissediyorum. Bu, Kurtarıcının dediği gibi, lema şevaktani... Yani, Tanrım beni neden bıraktın? Tanrım, beni neden bıraktın ki? (Yerofeyev, 2009, s. 139).*

Venička, Tanrı ile olduğu gibi şeytanla da diyaloglar kurar. Trenin içinden dışarıdaki karanlığı seyreden Venička tam o esnada arkasından *"Ah, işte bu sensin"* diye ürkütücü, ama ona tanıdık gelen bir ses duyar. Tam o anda, Venička *"arkamda kimin olduğunu hemen anladım"* der ve sonrasında *"onu günaha sokacak uygun zamanı bulduğunu ve şimdi onu ayartacağını"* (Yerofeyev, 2009, s. 112) söyleyen şeytanla karşılaşır. Tanrı ile olduğu gibi şeytanla da arasında sıra dışı bir diyalog geçer:

"-Demek Yerofeyev sensin, ha?

-Elbette benim. Ya kim olacaktı?

-Zor mu geliyor sana, Yerofeyev? -Elbette, zor geliyor. Ancak, bu seni ilgilendirmez" (Yerofeyev, 2009, s. 112).

Şeytan ona tutkularına boyun eğmesini ve kendini *vagondan aşağı atmasını söyler (Yerofeyev, 2009, s. 112). Venička bu sözlerle inanmaması üzerine şeytan oradan ayrılır.*

"-Mademki sana ağır geliyor, tutkularına boyun eğ-diye devam etti şeytan. Ruhunun tutkularına boyun eğ, daha kolay olacak. Sen en iyisi tren hareket halindeyken aşağı atla.

-Hayır, atlamayacağım, bu çok korkunç. Kesin bir yerlerim kırılır... Ve foyası ortaya çıkan Şeytan uzaklaştı (Yerofeyev, 2009, s. 112).

Şeytanın Venička'ya yaklaşıp onu kışkırtmaya çalışması, İsa'nın ayartılmaya çalışılmasına benzer. Şeytan, İsa'yı Kudüs'te bir tapınağın tepesine çıkarır ve onu sınamak adına ona oradan aşağı atlamasını söyler. Ardından kendine tapması koşuluyla, gökyüzünden ona gösterdiği tüm ülkeleri kendisine bahşedeceğini söyler. Ancak İsa, şeytanın oyununa gelmez ve şeytan onun yanından ayrılır (Bibliya, 2011, s. 815).

Eserin vazgeçilmez unsuru olan alkol dini öğelerle mükemmel bir bütünlük oluşturur. Venička, içki aracılığıyla Tanrı'ya yaklaşır ve ona seslenir. Nitekim eser de Örneğin Matta İncil'inde yer alan İsa'nın Getsemani Bahçesi'nde söylediği *"Ruh isteklidir ama beden zayıftır."* ifadesini Venička, Koriandrovaya votkasının üzerinde yarattığı etkiyi anlatırken *"ruhum son derece güçlendi, organlarım ise zayıfladı."* cümlesiyle tekrarlar (Gasparov-Paperno, 1981, s. 388). Ayrıca Venička eser içinde bazı kokteyl tarifleri de paylaşır. Bunlardan birinin adı da İncil'e göre İsa'nın doğduğu yer (Bibliya, 2011, s. 855) olarak bahsedilen Beytullahim şehri üzerinde görülen ve İsa'nın doğumunu simgeleyen Beytullahim Yıldızı'dır. Eserde İsa'ya adanmış ve onun şerefine içilen bir kokteyl adı olarak geçen bu sembolden alkolle ilişkisinden bağımsız olarak mistik manada da söz edilir. İncil'de de bahsi geçen bu kutsal sembol üzerinden yazar insan ruhuna ve onun yüceliğine verdiği önemi dile getirir: *İnsanlar, sizi bilmem, pek tanımam, nadiren umursadım sizi,*

ama sizinle bir isim var: Beytullahim yıldızının yeniden parladığını yoksa yine sönmeye mi başladıığını bilebilmek için ruhunuzun içinde şu anda ne varsa onunla ilgileniyorum, en önemlisi bu” (Yerofeyev, 2009, s. 134).

Venička kendini yalnız hissettiği, soğuktan titrediği bir anda Petuşki’de bir evin kapısını çalar. Kimsenin ona kapıyı açmaması üzerine üşüyen bir insana kapıyı açıp ısınması için onu üç dakikalığına içeri almanın oldukça insani bir şey olduğunu ve insanların bunu yapmamasını anlamadığını, hiçbir zaman da anlamayacağını söyler. Kendisinin ironik bir ifadeyle hafif, eksik olduğunu dile getirir. Venička, kendisini *eksik* olarak nitelemesini İncil’deki Eski Antlaşma bölümünde geçen şu ifadeye gönderme yaparak anlatır: “*Mene, tekel, fares, yani tartıldın ve hafif geldin*” (Yerofeyev, 2009, s. 134). Babil Kralı Belşassar’ın, Yeruşalim’deki tapınaktan alınan ve altın, gümüş vb. gibi değerli kaplarla soylulara şarap ve yemek ziyafet vermesinin ardından gizemli bir el, Babil Sarayı’nın duvarına “Mene, mene, tekel, uparsin” şeklinde bir yazı yazar. İncil’de ise bu olay şöyle geçmektedir:

“Ve sen, onun oğlu Belşassar, bunların hepsini bildiğin halde alçakgönüllülüğü benimsemedin. (...) Soluğunu elinde tutan ve tüm yollarını gözetken Tanrı’yı ise yüceltmedin. Bu yüzden Tanrı, o yazıyı yazan eli gönderdi. Bu yazıda şöyle yazılmıştı: Mene, mene, tekel, uparsin. Bu kelimelerin anlamı şudur: mene- Tanrı senin krallığının günlerini saydı ve ona son verdi; Tekel-terazide tartıldın ve çok hafif bulundun (eksik geldin) ; Peres-krallığın bölünerek Medlere ve Perslere verildi (Bibliya, 2010, s. 693).

Hristiyan mitolojisinde haç ve çarmıha gerilme ile bağlantılı olan *dört rakamı* eserde de ayrı bir önem taşımaktadır. Haç ile benzeştirilen dört rakamı aynı zamanda İncil sayısını da vermektedir. (Matta, Markos, Luka, Yuhanna). 3+1’in toplamından oluşan dört rakamı, Kutsal Üçleme (Baba-Oğul-Kutsal Ruh)’nin dördüncüsü olarak Tanrının yaratıcılığını sembolize eder. Ayrıca, evren dört köşeden oluşur ve evrenin maddesel yaratılışı *dördüncü günde* gerçekleşmiştir (Johnson, 1999, s. 61). Hezekiel peygamberin* kitabında dört rakamından şöyle bahsedilmiştir: “*Ateşin tam ortasında, her birinin dört yüzü, dört kanadı olan, insana benzeyen dört canlı yaratık vardı* (Bibliya, 2011, s. 645). Moskova-Petuşki’de ise dört rakamından tam olarak yirmi beş kez söz edilir. Eserin “Karaçarovo-Çuhlinka” başlığında yer alan midesi bulan Venička, “*dört duvar arasında dönüp durarak Tanrı’ya onu incitmemesi için yalvarır* (Yerofeyev, 2009 s. 19). Eserin son sahnesinde Venička’yı kovalayan, sonunda köşeye sıkıştırdıklarında boğazından bıçaklayanlar yine “*dört*” kişidir. Venička’nın *dört* kişi tarafından öldürülmesi, İsa peygamberin çarmıha gerilmesine yönelik bir göndermedir. İsa’nın sözlerini tekrarlayan Venička’nın ölümü dahi İsa’yı anımsatır.

Eserde ölümü çağrıştıran, onu okuyucuya önceden hissettiren önemli sembollerden biri de “*on üç*”tür. Bilindiği üzere on üç sayısı uğursuzluk alameti olarak kabul edilir. Eserde de pek çok kez geçen bu sayı “*On üçüncü yudumu alırken mutluluk vermeyecek sana bu on üç yudum diye düştüm*” (Yerofeyev, 2009, s. 36) cümlesiyle getireceği uğursuz akıbeti müjdelemektedir. Daha da çarpıcı olan ise Venička’nın yolculuğunun asla sona ulaşamayacağını okuyucuya fısıldayan şu cümledir: “*On üçüncü kez ona gidiyorum*” (Yerofeyev, 2009, s. 114). İncil’de de bu sayının olumsuzluğuyla ilgili çeşitli bilgiler mevcuttur. Bunlardan en bilineni İsa Peygamber’in “13.

*Tevrat ve Zebur’un birleşiminden oluşan Tanah adlı kutsal kitapta adı geçen peygamberlerden biridir. Arhimandrit Nikifor Bajanov, Bibleyskaya ensiklopediya, Lokidpress, Moskva, 2006, s. 265.

"Cuma" öldüğüdür" (Bibliya, 2010, s. 878). İlginçtir ki yazarın kendisi de, tıpkı İsa ya da "13.Cuma" Petuşki'ye ulaşmadan ölen Veniçka gibi yine bir Cuma günü hayatını kaybetmiştir.*

Görüldüğü üzere İncil eserin edebi temelinin önemli bir katmanını oluşturmaktadır. Eserde İncil'e ait ifade ve kalıplar, pek çok duygu, düşünce ve durumu aktarmak amacıyla mecaza dayalı söz sanatları ve metinlerarasılık gibi edebi yöntemlerin uygulanmasıyla dinsel kimliğinden soyutlanmış ve metne parodik bir anlatım kazandırılmıştır. Bu bağlamda yazar metnini derinleştirmek için İncil'in mucizelerinden yararlanır. Bu da ona kendini ve eserini kutsama şansı verir. İncil'i ezbere bilen Yerofeyev, kendi adını verdiği kahramanının dilinden en iyi bildiği kitabı, kendisini gerçek manada yazar yapan bu eseriyle harmanlayarak hem yaratmış olduğu Veniçka karakteri hem de edebi faaliyeti adına son sözünü söylemiştir.

Kaynakça

- Bajanov, A.N. (2006). *Bibleyskaya Enstiklopediya*, Lokidpress, Moskva.
- Bavin S. (1995). *Samovozrostayuşçih Logos, Venedikt Yerofeyev, Biyografiçeskiy Oçerk*, Moskva. Rossiyskaya Gosudarstvennaya Biblioteka.
- Berlin, V.E. (2005) *Jivaya Arktika, Venedikt Yerofeyev, Hibini-Moskva-Petuşki*, Mipp Sever, No:1, Apatiti.
- Bibliya. (2011) Olma Mediya Grup, Moskva.
- Fomenko, İ. V. (2001) *Analiz Odnogo Proizvedeniya Ven. Yerofeyeva "Moskva-Petuşki"*, *Sbornik Nauçnih Trudov*, Tverskoy Gosudarstvennoy Universitet, Tver.
- Gasparov, B. Paperno İ. (1981) *Vstan i İdi*, Slavica Hierosolymitana, Vol. 5-6, Editörler: L.Fleishman, O.Ronen, D.Segal, The Magnes Press, The Hebrew University, Jerusalem.
- Jivolupova, N. V. (2008) *Hristos i istina v ispovedi antigeroya (Dostoyevski, Çehov, Nabokov, Ven. Yerofeyev)*, Vestnik Nijnegorodskovo universiteta im. N. İ. Lobaçevskovo, Nijniy Novgorod.
- Johnson, Robert D. (1999) *Numbers İn Thebible, God's Design İn Biblical numerology*, Kregel Publications, Usa.
- Levin, Yuri. (1996). *"Kommentariy K Poeme Moskva-Petuşki" Venedikta Yerofeyeva*, Grats.
- Taber Clarence Wilbur (1972). *Taber's Cyclopedic Medical Dictionary*, d-2, 11.baskı, Philadelphia.
- TDK Türkçe sözlük, (2011). (Hazırlayan: Şükrü Haluk Akalın), 11.baskı, Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Vlasov, E. (2000). *Bessmertnaya Poema Venedikta Yerofeyeva "Moskva-Petuşki"*, Vagirus, Moskva.
- Yerofeyev, Venedikt. (2004). *So Dna Duşi*, Vagirus, Moskva.
- Yerofeyev, Venedikt. (2008). *Moy Oçen Jiznenniy Put*, Moskva.
- Yerofeyev, Venedikt. (2009). *Moskva-Petuşki*, Dom Soyuz, Moskva.

*Venedikt Yerofeyev 11 Mayıs 1990 günü hayatını kaybetmiştir. Bu tarih Cuma gününe denk gelmektedir.

Extended abstract in English

Venedict Vasilyevich Yerofeyev is one of the leading writers of Russian postmodern literature. Having learnt how to write and read when he's just five years old, he started to obtain various information from history to politics, music to art, philosophy to religion. He has kept his habit of reading and sense of wonder throughout his life. Among all things that he has read during his life, Bible has always been the most indispensable thing even when he was dismissed from university because of keeping it in his room in the dormitory. With his own words IT is the only book which he can not live without. Yerofeyev knows the Bible by heart and he has always been proud of it. The Bible which plays a crucial role in his life inevitably reflected to his works. One can face with quotes from the Bible both in his diaries and works. Furthermore he shared many quotes from it almost in every work of his. Writer's well-known poem From Moscow to Petushki which was written by the end of 1969 is the strikest example of this. The poem which is about a physical and spiritual journey of the autobiographic hero who has the same name with the writer is externally constructed on a journey with a constant drinking but in it's very core Bible is replaced. Because of containing excessively explicit alcoholic vocabulary and various statements referring to the Bible, the poem is named as "Alcoholic Russian Bible" by some literature circles.

Indeed alcohol has an important role in the poem and strictly connected with the Bible reflections on the work. Venichka drinks so many times in the name of God, likewise he dedicates to God cocktails prescribed by him whose names are also taken from the Bible like The Star of Bethlehem. This star is believed to be appeared on Jesus's birth day and symbolises his birth. Therefore, especially this cocktail is both named and prepared for the sake of God. The more Venichka drinks the closer he becomes to God.

In writer's work statements from all four canonical gospels are associated. According to our determination most of the quotes are derived from The Gospel of Matthew, Song of Songs and Psalms. Only a few of these statements given in Aramaic language together with Russian translation, and the other is in Russian language directly or by the way of allusion, metaphors and periphrases. One of the most striking example of this is *talifa kumi*. This saying of Jesus is told to resurrect the girl of synagogue leader who is believed that she's dead. In the poem this saying is also used by the writer so as to physically revive Venichka. This, in other words symbolises his resurrection. The other example is *eli eli lama sabachtani* which means that *My God, My God, why have you forsaken me?* Jesus shouted out these words before the crucifixion. In the poem, same words are used by Venichka when he was drown into a corner by four men. And he calls to God just like Jesus. These two sayings of Jesus take place in the poem literary, in the same way as in original language.

In "From Moscow to Petushki", Biblical expressions are also used as a way of announcing the loneliness and the praying to God of the protagonist Venichka. Venichka soliloquise with God, wants to share his meal with God and prays to him not to hurt him and his son. When doing all these he repeats Jesus's sayings in Bible and similar himself with him. Besides, the number four which has an important place in the Christian mythology is mentioned in the poem as an obvious clue As it is known, it simply symbolises The Cross. In the poem number four is repeated several times. Venichka lives with four men, he is chased by four men and finally stabbed by four men. Having killed by four bear a resemblance with Jesus's death and shown as Venichka's crucifixion. Bible reflections in the work are as an effective component which aims at constructing a striking way of expression. The writer tries to create his own sanctity making use of the Bible's holiness.

Alpay, O. (2015). Bible reflections on Venedict Yerofeyev's work from Moscow to Petushki. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (4), 1169-1177.

Obviously, with the help of rhetoric and parodia sacra, text is desacralized and deliberately made more complicated to grasp for readers. As a usual postmodern game, writer consciously adopts this phrasing in order to play with the reader. In this context, finding out the quotes from the Bible which forms an important stratum of the work and their position in the narration are aimed to be revealed in the study.